dam figurabant: hæc autèm continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt.

Quamvis autèm (1. 2. *q.* 101. *art.* 4. *q.* 10. *art.* 5. *ad* 5. *quæst.* 103. *art.* 2.) hæc sit præcipua differentia inter Sacramenta utriusque Legis, sunt, tamèn aliæ plures. 1. Nostra sunt pauciora, faciliora, & a Christo immediatè instituta. 2. Sunt diversi ritûs, & in veteribus nulla forma determinata servabatur. 3. Erant signa nostrorum, & ad tempus instituta.

Dico 2. (*in* 4. *d.* 1. *q.* 2. *art.* 6. *q.* 1. *ad* 2. & 3.) Circumcisio conferebat gratiam parvulis ex opere operato passivè. Supponit conclusio, Circumcisionem fuisse institutam in remedium peccati; de quo infrà. Prob. Gratiam conferri ex opere operato passivè est eam conferri ad positionem operis, eo tamèn non concurrente effectivè, sed solo Deo operante ultra meritum recipientis, & ministrantis; atqui Circumcisio sic conferebat gratiam parvulis: ergo. Prob. Min. Non Circumcisio ipsa, sed solus Deus ad positionem Circumcisionis vi pacti, & promissionis efficiebat gratiam (ut patet ex præcedenti Concl.) ultra meritum infantis recipientis, erat enim incapax; & ultra meritum ministrantis, 1. quia ut docet Aug. Ep. 203. & S. Thom. in 4. cit. in marg. Circumcisio collata ab infideli, seu malo ministro valebat, modò haberet intentionem faciendi, quod Deus hoc signo instituerat, seu quod vera Dei Ecclesia faciebat, sicùt nùnc de Baptismo, ut dicemus infrà. 2. Quia si gratia penderet a sanctitate, & merito Ministri, valdè incerta foret salus infantis. Neque dicas, non esse magis incertam quàm in sententia nostra, quæ requirit intentionem internam in Ministro: longè enim ficilius est habere illam intentionem, quàm sanctitatem. 3. Quia nullus privatus, (& nè recurras ad meritum Ecclesiæ) nec ipsa Ecclesia potest alteri mereri infallibilitèr, & de condigno primam gratiam; hoc enim est proprium capitis, ut diximus in Tract. de grat. & dato quòd possit impetrare aut mereri de congruo, non tamèn nisi mediante motu illius, cui gratia conferenda est, cujus est incapax parvulus: alioquin Ecclesia, sicùt tùnc, ità & nùnc posset parvulos suos sine cæremonia externa per solum actum internum sanctificare, sicque non indiguisset, nec indigeret Sacramentis pro parvulis. Sed veritas est, quòd, etsi per impossibile nullum esset meritum, nulla charitas in Ecclesia, & Minister conferendo Baptismum (idem die de Circumcisione) intenderet facere quod facit Ecclesia, perficeret Sacramentum, & gratiam conferret.

Dices: S. Thom. infrà q. 70. art. 4. o. dicit, Circumcisionem justificasse ex fide suscipientis, aut ministrantis: ergo non ex opere operato etiam passivè, sed ex opere operantis. Verba sunt D. Thom. *In Circumcisione conferebatur gratia non ex virtute Circumcisionis, sed virtute fidei Passionis Christi, cujus signum erat Circumcisio; ità scilicèt, quòd homo, qui accipiebat Circumcisionem, profitebatur se suscipere talem fidem, vel adultus pro se, vel alius pro parvulis. Undè Apost. dicit Rom.* 4. *quòd Abraham accepit signum Circumcisionis signaculum justitiæ; quia scilicèt justitia erat ex fide significata, non ex Circumcisione significante.* R. D. Ant. Juxta S. Thom. Circumcisio justificabat ex fide suscipientis, aut ministrantis ad instar Sacramenti independentèr a merito utriusque, C. Ant. ex fide tanquàm ex merito alterutrius, N. Ant. & Conseq. Quandò enim dicimus, Circumcisionem conferre gratiam ex opere operato, & non ex opere operantis, non excludimus absolutè opus operantis, sed excludimus illud ut meritum gratiæ: fides autèm ministrantis, applicata parvulo per Circumcisionem, ut est actus personæ, nullatenùs est meritoria gratiæ; sed ad ejus protestationem, seu applicationem per Circumcisionem, tanquàm ad signum divinæ promissionis, Deus confert gratiam; & hoc sensu intelligimus, Circumcisionem conferre gratiam parvulo ex opere operato passivè, & non ex operè operantis. Audiatur. S. Thom. loco citat. in 4. clarè seipsum explicans, & expressis verbis sententiam nostram asserens. *Ad* 2. inquit, *dicendum, quòd fides aliena non juvabat in quantùm erat actus personæ, sed ex parte illa, qua respiciebat objectum suum, scilicèt Christum, quod erat medicina totius naturæ, in quo habebat quamdam similitudem cum Sacramentis nostris, in quantùm justificabat ex objectio, quasi* EX OPERE OPERATO, NON AUTEM EX OPERE OPERANTE. Et ad 3. *Formatio, & informatio fidei sunt conditiones ejus ex parte operantis, non autèm ex parte objecti: & idò informitas fidei in Parente non impediebat effectum salutis in filio. Impediebat autèm in ipso, quia informitas illa proveniebat ex aliquo, quod erat contrarium saluti, scilicèt ex peccato mortali.* Apertum est ergo, S. Thom. per fidem, cujus intuitu conferebatur gratia, nihil aliud intelligere, quàm protestationem fidei in Christum per Circumcisionem; aut si velis, ipsam fidem ut protestatam, applicatam, & significatam per Circumcisionem, quicumque interim esset Minister, aut quidquid interiùs crederet, modò intenderet facere, quod Deus hoc signo instituerat, erat enim ibi tota fides requisita: sicùt nùnc, quidquid interiùs credat Minister Baptismi, modò conferat Baptismum cum debita intentione, perficit Sacramentum.

Quantùm verò ad Circumcisionem pro adultis, & alia Sacramenta veteris Legis, res videtur valdè ambigua, & obscura. Multi tenent, ea non conferre gratiam nisi ex opere operantis, sicùt quodvis aliud opus bonum, sic ut ultra meritum operantis nihil gratiæ conferant, nec accedentem attitum faciant contritum. E contrà Cabrera, Soto, Estius post Hugonem, & S Bonaventuram volunt, Circumcisionem (idem videtur dicendum de aliis Sacramentis) conferre gratiam adultis, non solùm ratione meriti, sed, ut dicit Soto, ratione fidei instar Sacramenti, quatenùs per Circumcisionem applicatur, quod nos modò dicebamus ex opere operato passivè: ità ut, juxta hunc Theologum, accedens attritus fieret contritus, arbitraturque, hanc esse opinionem D. Thom. infrà q. 70. art. 4. ad 5. ubi S. D. docet, per Circumcisionem remittit adultis non solùm peccatum originale, sed etiam actuale; quod falsum esset, si supponeretur contritus, & ex attrito non fieret contritus. Ièm quia S. Thom. ibidèm non aliam ponit differentiam inter Circumcisionem, & Baptismum, quàm quòd Baptismus liberat ab omni reatu pœnæ, quia in eo confertur copiosior gratia, non Circumcisio: & in corpore Articuli, quòd Baptismus conferat gratiam ex virtute Passionis Christi peractæ, Circumcisio autèm in fide Christi venturi, id est; Baptismus physicè, & ex opere operato activè, & Circumcisio moralitèr, & ex opere operato passivè, ut explicuimus.

Verum esto, ut pluribus placet, non esse tribuendam Sacramentis veteris Legis hanc prærogativam, quòd, sicut Sacramenta novæ Legis, faciant ex attrito contritum; attamèn omnem gratiæ causalitatem sic tribuere merito operantis, ut nihil reservetur Sacramento, videtur repugnare notioni veri Sacramenti, qualia sunt Sacramenta veteris Legis. Nam Sacramentum verum debet differre a non Sacramento, nosque aliter sanctificare, quàm non Sacramentum; alias ut quid illud diceretur Sacramentum, & non istud? Atqui, si Sacramenta veteris Legis causent tantùm gratiam ex opere operantis, sic ut nota gratiæ causalitas competat merito operantis, & nulla Sacramento, nullatenùs differunt a non Sacramentis; quodvis enim aliud opus bonum, quod non est Sacramentum, eodem prorsùs modo confert gratiam. Neque dicas, quòd sanctificent sanctitate legali; id enim non sufficere ad rationem Sacramenti, probavimus Dissert. 1. art. 2.

Respondet Joann. a S. Thom. Sacramenta veteris Legis differre ab aliis bonis operibus, & cæremoniis Religionis, quòd Sacramenta essent signa practica gratiæ, continentia promissionem, & pactum Dei. At verò quodcumque opus bonum, quævis alia cæremonia Religionis, ex fide per charitatem operante peracta, erat paritèr signum practicum gratiæ continens promissionem, & pactum Dei; promisit enim Deus gratiam cuilibet operi bono procedenti ex fide per dilectionem operante, ut vidimus in Tract. de Grat. & hinc

Conf. Si Sacramenta veteris Legis causent tantùm gratiam modo dicto, sequitur, quòd fuerint instituta in gravamen potiùs, quàm in utilitatem populi; siquidèm sine illis non minùs, quàm cum illis posset obtineri gratia.

Respondet laudatus Joann. a S. Thom. ex Apost. Rom. 3. dicente: *Quid ergo amplius Judæo est? Aut quæ utilitas Circumcisionis? Multum quidem per omnem modum. Primùm quia credita sunt ei eloquia Dei.* Sed contrà. Evidens est, sensum Apostoli esse, quòd credita sint eloquia Dei non Circumcisioni, proùt est Sacramentum respectivè ad gratiam, sed Religioni Judæorum, cujus Circumcisio erat tessera; sicque remanet, quòd ipsa ut Sacramentum sit inutilis, & a fortiori alia Sacramenta. Sed, & veriùs arbitratur Estius, responsionem, quam hic facit Apostolus, non spectare secundùm membrum suæ interrogationis, hoc scilicèt, *Aut quæ utilitas Circumcisionis?* illi enim respondet Cap. seq. sed primùm, hoc scilicèt, *Quid ergo amplius Judæo est?*

Videtur itaquè dicendum, Sacramenta veteris Legis moralitèr aliquid gratiæ ex opere operato conferre passivè, & non totum haberi ex merito operantis; sive dicas, Deum eorum intuitu aliquem gratiæ gradum conferre ultrà illum, qui debetur merito; sive Deum eorum intuitu augere, vel devotionem, vel fidem, vel attritionem, vel contritionem, quod est saltèm concurrere mediatè ad gratiam; sive aliquid aliud quod volueris, modò in eis salves rationem Sacramenti proùt distinguuntur a non Sacramentis, nec in ratione Sacramenti sint inutilia.

DIS-

DISSERTATIO IV.

DE ALTERO EFFECTU SACRAMENTORUM, QUI EST CHARACLER.

Div. Thom. Q. 63.

CHaracter est vox græca, significans notam, vel signaculum, quo vel unus ab alio distinguitur, vel ad aliquod officium deputatur: sic pecudes solent charactere distingui: sic qui deputabantur militiæ, solebant antiquitùs insigniri aliqua nota corporali, quæ dicebatur character militaris. A Theologis usurpatur pro signaculo quodam spirituali, per Sacramentum animæ indelebilitèr impresso, quo Fideles deputantur ad ea, quæ sunt cultûs divini. De illo quærimus 1. utrùm, & per Sacramenta conferatur. 2. Quid sit, seu ad quod prædicamentum pertineat. Deindè varias circa illum Quæstiunculas resolvemus.

ARTICULUS I.

Utrùm, & quæ Sacramenta novæ Legis characterem conferant?

DIco 1. (*Hic q.* 63. *art.* 1 o) Quædam Sacramenta novæ Legis conferunt characterem. Est de fide decisa a Conc. Florent. in Decreto unionis, a Trid. sess. 7. Can. 9. contra Wiclefitas, Lutheranos, & Calvinistas, qui absolutè negant, ullum characterem per Sacramenta imprimi; contenduntque, Innoc. III. qui obiit anno 1216 esse primum illius inventorem. Quidam Conclusionem probant ex illo 2. Cor. 1. *Qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritûs in cordibus nostris;* & ex quibusdam aliis similibus Scripturæ locis. Alii verò arbitrantur, nihil certò evinci posse ex Scripturis, quia rectè intelligi possunt de sola gratia. Ut ut sit,

Prob. Conclusio ex Traditione. S Dionys. de Eccles. Hierarch. c. 2. dicit, Deum accedenti ad Baptismum tradere sui participationem; & addit: *Perficiens ipsum divinum, & communicatorem divinorum per characterem.* Hinc S. Thom. in 4. d. 4. q. 1. art. 1. dicit, quòd *a Dionysio prima traditio characteris nobis advenit*, scilicèt, proprio nomine, scripto expressa. S. Cyrillus Jeros. in Præfat. ad Catecheses: *Magnum*, inquit, *sanè est propositum hoc Baptisma, captivitatis liberatio, peccatorum remissio, mors peccati, animæ regeneratio, vestimentum candidum, signaculum sanctum, & indelebile.* Et Catechesi 4. *Spiritus S. tempore baptismatis animam obsignat.* Quibus verbis S. D. apertè distinguit characterem sicùt & gratiam a ritu externo, sicùt effectum a causa; & ab ipsa gratia, quòd ille sit indelebilis, & non gratia. S. Basilius Hom. 13. in S Baptisma: *Quomodò*, inquit, *vindicabit te Angelus? Quomodò eripiet ex hostibus, nisi agnoverit signaculum? Quomodò dicturus es tu: Dei sum; si notas, ac insignia non exhibeas?* S. Chrysost. Orat. 2. in Ep. ad Ephes. dicit, nos in anima signari per Baptismum, quomodò Judæi in corpore per Circumcisionem signabantur: signum autèm Circumcisionis erat perpetuum. Idem dicit S. Epiphan. Hæresi 8. S. Ambros. l. 1. de Spirit. S. c. 6. *Etsi*, inquit, *specie signemur in corpore*, scilicèt, per Sacramentum, seu ritum externum, *veritate tamèn signamur in corde*, scilicèt, per characterem. Videantur insupèr S. Joann. Damasc. l. 4. Orthodoxæ fidei c. 9. Greg. Nazianz. Orat. 40. S. Aug. Ep. 23. *Consecratio*, inquit, *reum facit Hæreticum, extra Domini gregem habentem dominicum characterem.* Ep. 50. sub finem, malo Christiano interroganti, cur non iterùm baptizaretur ad ablutionem peccatorum, respondet: *Quia non facio injuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo desertoris.* Tract. 5. in Ep. Joann. de malo Christiano: *Characterem*, inquit, *impositum habet, sed desertor vagatur.* Lib. 6. contra Donatistas c. 1. *Satis eluxit Pastoribus Ecclesiæ Catholicæ toto orbe diffusæ, per quos posteà plenarii Concilii auctoritate originalis consuetudo firmata est, etiam ovem, quæ foris errabat, & Dominicum characterem a fallacibus deprædatoribus suis foris acceperat, venientem ad Christianæ unitatis salutem, ab errore corrigi, a captivitate liberari, a vulnere sanari, characterem tamèn Dominicum in ea agnosci, potiùs quàm improbari.* Tandèm Aug. contra Donatistas passim probat, malos non secùs, ac probos recipere verum Baptisma, illudque nec iterari, nec amitti posse. Cùm ergo fide accedens non recipiat gratiam, & actus ipse transeat; apertum est, esse aliquid aliud, quod recipiunt mali, quodque manet in illis indelebilitèr. Hoc autèm quid est aliud, quàm character?

Huic ergo traditioni innixus Innoc. III. Cap. *Majores* Tit. 42. de Bapt. loquitur de charactere impresso per Baptismum tamquàm de re nota, & communitèr recepta in Ecclesia; sicquè non nisi per evidentem falsitatem potest traduci tamquàm primus Auctor illius. Ex eadem Traditione Conc. Florent in Decreto unionis, & Trid. Sess. 7. Can. 9 hoc dogma definierunt: verba sunt Tridentini: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, & ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale, & indelebile, undè ea iterari non possunt, anathema sit.*

Ratio Conclusionis a priori nulla est præter institutionem Christi, quæ nobis innotescit per Traditionem, & definitiones Ecclesiæ. Ratio congrua Auctoris est hæc: (*Ibid*) Quicumque deputatur ad aliquid certum, consuevit ad illud consignari; sicùt milites, qui adscribebantur ad militiam, antiquitùs solebant quibusdam characteribus insigniri; atqui Fideles per quædam Sacramenta deputantur ad aliquid spirituale agendum, vel recipiendum, pertinens ad cultum Dei: ergo congruum est, ut ad hoc aliquo charactere spirituali consignentur.

Dico 2. (*Ibid. art.* 6. o.) Tria tantùm Sacramenta, scilicèt, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, conferunt characterem; non alia quatuor. Per tria assignata conferri characterem, jam vidimus definitum a Trid. Per hæc autèm sola conferri, & non per alia quatuor, paritèr definivit Conc. Florent. in Decreto unionis his verbis: *Inter hæc Sacramenta tria sunt, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quæ characterem, id est, spirituale quoddam signum, imprimunt indelebile in anima; undè in eadem persona non reiterantur. Reliqua verò characterem non imprimunt, & reiterationem admittunt.*

Suadetur 1. (*Ibid. in a. s. c.*) ratione, quam insinuant Concilia. Sacramenta, in quibus imprimitur character, non reiterantur, eò quòd character est indelebilis; atqui tria tantùm Sacramenta assignata non reiterantur, alia autèm quatuor admittunt reiterationem: ergo. 2. Character, (*Ibid. o.*) ut dicemus Art. seq. est potentia, per quam homo ordinatur ad ea, quæ sunt divini cultûs, sicque ad agendum, vel recipiendum, quæ spectant divinum cultum; omnis enim potentia est activa, vel passiva; atqui solùm per tria Sacramenta assignata confertur potentia ad agendum, vel recipiendum ea, quæ pertinent ad cultum divinum, & non per alia quatuor: ergo. Prob. 1. pars Minoris: Ad agentes pertinet Sacramentum Ordinis, quia per illud confertur homini potentia ad alia Sacramenta conficienda, & ministranda. Baptismus pertinet ad recipientes, quia per illum confertur potentia validè recipiendi alia Sacramenta: undè dicitur janua illorum Sacramentorum. Confirmatio pertinet ad agentes, & recipientes, quia per illam confertur potentia ad congruentèr recipienda alia Sacramenta, & ad profitendam ex officio fidem Christi tamquàm ejus miles. Sicque per Baptismum homo adscribitur familiæ Christi, per Confirmationem adscribitur ejus militiæ, & per Ordinem deputatur ad sacra ministeria obeunda. Prob. 2. pars Minoris. Quamvis cætera Sacramenta ordinentur ad cultum divinum per modum actionis; omnium enim susceptio, seu administratio est exercitium cultûs divini; non tamèn conferunt potentiam ad aliquid ulterius agendum, vel recipiendum, pertinens ad cultum divinum. Sic per Pœnitentiam, per quam homo liberatur a peccato, non confertur ipsi de novo aliqua potentia ad aliquid agendum, vel recipiendum in ordine ad cultum divinum saltèm sacramentalitèr, etsi moralitèr, sed dumtaxat restituitur in pristinum statum. Similitèr Eucharistia non ordinatur ad aliquid agendum, vel recipiendum sacramentalitèr, cum sit potiùs finis, & consummatio omnium Sacramentorum. De duobus aliis Sacramentis, scilicèt Matrimonio, & Extrema Unctione, mentionem non facit Auctor; quia res est evidens: Matrimonium enim non dat potestatem ad aliquid spirituale sacramentalitèr, sed tantùm ad corpus conjugis. Paritèr per Extremam-Unctionem non confertur homini potentia ad aliquid ulteriùs agendum, vel recipiendum sacramentalitèr in Ecclesia militante, cùm sit potiùs janua ad egrediendum ex illa: ergo.

Sol-

Solvuntur objectiones Hæreticorum.

OBJ. 1. De charactere altum est silentium in Scripturis: ergo non debet admitti. R. Dato Ant. N. Conseq. Tacente enim Scriptura sufficit nobis Traditio, & ex Traditione definitio Ecclesiæ.

Inst. 1. Plures veteres Theologi negant characterem, aut ipsum, ut rem dubiam proponunt: ergo. R. 1. Iterùm ut antè: Dato Ant. N. Conseq. Fides enim non ex privatorum opinationibus sed ex Ecclesiæ definitionibus pendet. 2. N. Ant. Quidam enim veteres Scholastici disputant tantùm, vel de natura characteris, àn sit quid relativum, vel absolutum, & in quo Prædicamento sit reponendum; vel de vi probationum, àn admittendus sit ut dogma Fidei, aut ut opinio probabilior tantùm; quia tùnc Ecclesia nihil adhùc definierat.

Inst. 2. S. Aug. qui apertiùs videtur indicasse characterem intelligit per characterem ipsum Sacramentum, vel fidem Trinitatis, ut in Sermone ad Plebem Cæsariensem de Emerito Donatista: ergo R. Aug. loqui in sensu casuali, quatenùs per Sacramentum, seu invocationem Trinitatis in ritu exteriori Baptismi imprimitur character in anima.

Inst. 3. Aug. dicit ibid. quòd *character exteriùs agnoscatur;* & reverà character secundùm nos est signum distinctivum; signum autèm est quid sensibile, & exteriùs: ergo. R. characterem agnosci exteriùs ex causa: hoc ipso enim, quo cognoscimus aliquem esse baptizatum, scimus ipsum esse charactere insignitum.

Inst. 4 Aug. ibid. dicit, quòd, si Donatus, quandò schisma fecit, *baptizaret in nomine Donati, desertoris characterem infigeret*; atqui nullus fuisset character Donati: ergo. R. Aug. argumentari ex hypothesi. Volebat probare, vim Baptismi non pendere a fide, & probitate Ministri; quod ut probaret, sic arguebat. Si Donatus instituisset Baptismum, a quovis conferretur in nomine Donati, imprimeret characterem Donati: ergo Baptismus a Christo institutus, à quocumque in ejus nomine collatus imprimit characterem Christi. Quæ argumentatio benè concludit ex hypothesi. At verò, sicùt Aug. non credebat, quòd Baptisma institutum a Donato fuisset verum Baptisma; ità nec credebat characterem ab eo Baptismate impressum esse verum characterem. Et ideò subjungit immediatè: *Ego, quandò vocarem ad unitatem, si invenirem desertoris characterem, exterminarem... anathematizarem. Nùnc verò ipse desertor characterem fixit Imperatoris sui.* Quia nempè Donatus conferebat Baptismum in nomine Christi.

Obj 2. Probamus, quædam Sacramenta iterari non posse, quia imprimunt characterem: ergo non possumus probare ea imprimere characterem, quia iterari non possunt; alioquin committeremus circulum vitiosum. R. 1. Conclusionem nostram non in hac sola ratione fundari. 2. Non est circulus vitiosus, cùm probationes procedunt in diverso genere causæ; sic enim probamus causam per effectum, & effectum per causam, & ità hìc contigit. Probamus, Sacramenta non posse iterari ex charactere tamquàm ex effectu; & probamus, characterem imprimi ex illis Sacramentis tamquàm ex causa.

Inst. 1. Tonsura non iteratur, neque Matrimonium cum eadem persona, & tamèn neutrum imprimit characterem: ergo malè infertur, quædam Sacramenta imprimere characterem ex eo, quòd non iterantur. R. ad 1. Nihil repugnare, Tonsuram iterari; & de facto olim iteratam fuisse in cujuslibet ordinationis susceptione, refert Morinus p. 3. Sacr. Ordinat. Exerc. 13. Undè, quòd nunc non iteretur, facit sola Ecclesiæ consuetudo, Ad 2. Matrimonium iteratur cum diversis personis; & hoc sufficit, ut non imprimat characterem. Quòd autèm non iteretur cum eadem persona, provenit ex vinculo, quod non nisi morte alterutriùs conjugis dissolvitur.

Inst. 2. Ideò Baptismus iterari non potest, non quia imprimit characterem, sed quia 1. est institutus in remedium peccati Originalis, quod est unicum. 2. quia est janua ad Ecclesiam, & ad alia Sacramenta, quæ semèl aperta iterùm aperiri non debet. 3. quia ei promittitur vita æterna: promissio autèm Dei est certa, R. has rationes esse insufficientes. Prima, quia qui fictè recipit Baptismum, non consequitur remissionem peccati Originalis, & tamèn non iterùm baptizatur. Secunda, quia Hæreticus Ecclesia exiit: ergo redeunti iterùm aperienda est janua, non per Baptismum, sed per Pœnitentiam. Tertia, Eucharistiæ annexa est promissio vitæ æternæ, & tamèn Eucharistia sæpè iteratur.

Obj. 3 Sacramenta veteris Legis non imprimebant characterem: ergo nec Sacramenta novæ Legis. R. N. (*Ib. ad 3.*) Conseq. Quia major est excellentia, & virtus Sacramentorum novæ Legis, quàm veteris. Hæc enim non habebant in se spiritualem virtutem ad aliquem spiritualem effectum, ut habent Sacramenta novæ Legis. Adde, per circumcisionem, cujus nota erat perpetua, populum Judaicum ab aliis sufficienter distingui.

Obj. 4. Qui nunc deputantur militiæ corporali, non notantur charactere: ergo ut servetur proportio, nec qui deputantur militiæ spirituali. R. 1. N. Ant. Nam etiam hodiè milites notantur charactere distinctivo, si non in corpore, saltèm in vestibus 2. N. Conseq. Quamvis enim hæc proportio inter utramque militiam sit congrua, non tamèn est necessaria; sed in his tota ratio facti est voluntas facientis. 3. Per characterem spiritualem magis relucet excellentia Sacerdotii Christi, & Sacramentorum, eorumque vis, & efficia, & res suaviori modo disponuntur. Undè congruum est illum constituere in his, qui Sacramentis initiantur; etiamsi non ponatur in adscriptis militiæ sæculari.

Ex dictis colliges, juxta Ecclesiæ definitiones tria de charactere esse fide tenenda. Primum, per tria tantùm Sactamenta Baptismum, scilicèt, Confirmationem, & Ordinem, imprimi. Secundùm, quod sit signum indelebile animæ impressum; de quo redibit sermo infrà. Tertium, quòd Sacramenta, quæ illum imprimunt, non debeant iterari. Cætera, quæ characterem spectant, permittuntur disputationibus Scholæ.

ARTICULUS II.

Quid sit Character?

VAriæ sunt circa hanc difficultatem Auctorum sententiæ. Durandus vult, characterem esse tantùm denominationem extrinsecam, seu relationem rationis, sicùt cùm quis deputatur a Rege ad aliquod ministerium. Alii volunt, esse quidèm quid reale, non tamèn absolutum, seù relativum, sive relationem realem ab extrinseco advenientem. Tribuitur communitèr Scoto, reclamante tamèn Patre Henno. Cæteri Theologi communitèr docent, characterem esse quid reale absolutum de Prædicamento qualitatis: sed cùm sint quatuor paria, seu species in hoc Prædicamento, scilicèt habitus, & dispositio, potentia, & impotentia, passio, & patibilis qualitas, forma, & figura, disputatur, ad quam speciem pertineat. Bellarm. Suarez, Vasquez, & quidam alii volunt, pertinere ad 1. speciem, & esse habitum: S. Thomas cum suis vult, pertinere ad 2. speciem, & esse potentiam: alii ad 3. alii ad 4. revocant.

Dico 1. Character non est mera denominatio extrinseca, seu relatio rationis. Prob. 1. Juxta Conc. Florent. & Trid. Character est signum spirituale indelebiliter animæ impressum, & inhærens; atqui id non nisi abusivè dici potest de denominatione extrinseca, seu ente rationis: ergo. 2. Character est principium agendi, vel recipiendi; atqui id dici non potest de denominatione extrinseca, seu ente rationis: ergo 3. Ex quolibet Sacramento tàm novæ, quàm veteris Legis resultat denominatio extrinseca, & tamèn nec Sacramenta veteris Legis, nec omnia novæ imprimunt characterem: ergo. 4. Hæretici negantes characterem sunt damnati; atqui non est verisimile, eos negasse denominationem extrinsecam in suscipiente Sacramentum: ergo. Propter has rationes, hæc sententia multis videtur erronea, aliis tamèn reclamantibus.

Dices: Cum Rex deputat aliquem ad aliquod ministerium, nihil reale illi imprimit, sed exurgit tantùm denominatio extrinseca: ergo similitèr in Sacramentis. Et hic est facilior modus explicandi quæ spectant characterem, quàm eum reponere in qualitate intrinseca, quæ vix intelligi potest. R. N. Conseq. Disparitas est, quòd Rex in ministro, quem deputat, supponat capacitatem ad ministerium, non conferat. Deus autèm in iis, quos eligit, non supponit capacitatem, & idoneitatem, sed eligendo eos capaces, & idoneos efficit; sicùt diligendo non supponit bonitatem, quam diligat, sed eam infundit; quia amor ejus est effectivus. Ad id, quod additur de majori facilitate explicandi characterem. R. Theologum non debere attendere ad id, quod facilius est, sed ad id, quod conformius est sensui, & modo loquendi Ecclesiæ.

Dico 2. (*Ib. art. 2. ad 3.*) Character non est relatio realis. Prob. 1. (*Ib.*) Non potest assignari fundamentum hujus relationis. Non enim est ipsa essentia animæ, aut aliqua ejus facultas: alioquin omnes animæ haberent characterem. Non gratia, dona, aut virtutes; malis enim, & peccatoribus imprimitur character. Non ipsa actio sacramentalis; hæc enim transit, remanente charactere: non potest autèm remanere relatio realis sine suo fundamento proximo. Si dicas, actionem sacramentalem remanere virtute, assignandum est, quid sit ista virtus remanens; nihil autèm aliùd esse potest, quàm ipse character. 2. Character est ad agendum, vel recipiendum, quæ sunt cultûs divini; atqui relatio non est ad agendum, vel recipiendum, sed totum ejus esse est ad aliùd se habere: ergo. 3. Relatio non terminat immediatè actionem realem, sed resultat ex posito fundamento, & termino; atqui character immediatè efficitur, & imprimitur per actionem sacramentalem: ergo.

Dico 3. Character est qualitas secundæ speciei, nimirùm potentia. Prob. 1. pars, scilicèt quòd sit qualitas. Character non est substantia, sed accidens inhærens animæ: non est quantitas, est enim quid spirituale: non est relatio, ut dictum est; neque actio, aut passio, quæ citò transeunt, character enim est permanens, & indelebilis: neque ubi, situs, quandò, aut habitus; hæc enim sunt modificationes entis corporei, seu denominationes ab extrinseco: Ergo restat, quòd sit qualitas. Patet Conseq. a sufficienti enumeratione omnium Prædicamentorum. Prob. 2. pars, (*Ib. in arg. s. c. ad 1. & 2.*) scilicèt, quòd sit potentia 1. Character non est forma, aut figura; hæc enim sunt determinationes quantitatis materialis, character autèm est quid spirituale: non est passio, aut patibilis qualitas, quæ sunt qualitates sensibiles, & citò transeunt; character autèm est spiritualis, & indelebilis: non est habitus, aut dispositio; de dispositione patet, quia est facilè mobilis; probatur de habitu, de quo est difficultas. Nullus est habitus, qui se possit habere ad benè, & malè; nàm habitu virtutis nemo malè utitur, & habitu malitiæ nemo benè; atqui character ad utrumque se habet; quidam enim eo utuntur benè, quidam malè: ergo.

Dices cum Suarez: Dùm D. Thom. dicit, quòd nullus habitus possit se habere ad benè, vel malè, & quòd nemo bono habitu malè utitur, nec malo benè; vel intelligit de bonitate, aut malitia simplicitèr in genere moris, vel de bonitate, aut malitia in materia propria enjuscumque habitûs. Si 1. falsum est D. Thomæ principium; siquidèm habitibus intellectualibus, v. gr. scientia, & arte, quis potest benè, vel malè uti in genere morali. Si 2. falsum est D. Thomæ assumptum, scilicèt, quòd character sit ad utrumque in propria materia, siquidèm, quovis modo quis utatur charactere, conficiat sempèr Sacramentum: ergo non concludit arg. D. Thom. Sed contrà: Quovis sensu intelligatur S. Thom. concludit ejus argumentum. Et 1. si intelligatur de bonitate, aut malitia in propria materia: quia propria characteris materia, seu objectum non est sola physica Sacramenti confessio, sed ut pertinet ad cultum divinum, & ad perfectionem vitæ Christianæ; adeòque in hac propria materia se habet ad benè, & ad male; qui enim sacrilegè utitur illo, malè utitur ad cultum Dei, & perfectionem vitæ Christianæ: et sic jam isto sensu concludit arg. Si verò secundò sensu intelligatur, scilicèt, de bonitate, vel malitia simplicitèr in genere moris, etiam concludit: quia, licèt verum sit de habitibus intellectualibus merè speculativis, aut physicè tantùm practicis, ut est scientia, & ars, quòd possumus illis uti ad benè, vel malè moralitèr; falsum est tamèn de habitibus intellectualibus practicis moralitèr. Porrò character; cùm non sit qualitas intellectualis merè speculativa, sed in ordine ad opus, seu practica, nec tantùm physicè practica, sed etiam moralitèr; quia, ut jàm dictum est, est in materia morali, scilicèt cultûs divini, & perfectionis vitæ Christianæ; si ad benè, vel malè in tali genere morali se habeat, ut de facto se habet, non erit habitus, sed potentia: adeòque etiam hoc sensu concludit argumentum.

Prob. 2. (*Ib. o*) Character est id, per quod homines per se primò ordinantur ad ea, quæ sunt divini cultûs secundùm ritum Christianæ Religionis: cultus autèm divinus secundùm ritum Christianæ Religionis consistit, vel in recipiendo aliqua divina, vel in tradendo aliis: sic per Baptismum, & Confirmationem disponimur ad recipienda alia Sacramenta, per Ordinem ad ea aliis tradenda; atqui ad utrumque requiritur per se primò potentia; nàm ad tradendum requiritur potentia activa, ad recipiendum potentia passiva: ergo. Intellige potentiam physicam, & physicè operantem, & non tantùm moralitèr, ut quidam volunt. 1. Quia potentia moralis, qualis est v. gr. in Judice, vel Prætore, est relatio rationis, seu denominatio extrinseca tantùm; character autèm non est relatio rationis, aut denominatio extrinseca, ut probavimus. 2. Sacerdos consecrans, aut absolvens concurrit instrumentalitèr physicè ad transubstantiationem, & absolutionem, ut etiam superiùs diximus. 3. Quia de potentia morali, qualis est in Judice, seu Prætore, non potest dici quod sit impressa animæ, & quòd sit indelebilis, sicùt Concilia dicunt de charactere.

Si dicas cum Henno, quòd operatio physica sit superflua, quia ad confitendum v. gr. fidem coràm Tyranno sufficiunt habitus fidei, & fortitudinis. R. hac ratione probari, paritèr esse superfluum Sacramentum Confirmationis; sine illo enim cum solis habitibus fidei, & fortitudinis posset quis absolutè confiteri fidem coram Tyranno. Dicendum itaquè, quòd, quamvis Christus sine Sacramentis, & charactere potuisset absolutè nos salvare, voluit tamèn per institutionem Sacramentorum, & impressionem characteris nos aptiores reddere, non solùm moralitèr, sed etiam physicè ad ea, quæ sunt divini cultûs. Ecquis enim dicat, Sacerdotem non aliam habere potestatem supra corpus Christi verum, & mysticum, quàm Prætor habeat supra cives?

Dico 4. (*Ibid.*) Character non est per se directè in secunda specie qualitatis, sed reductivè tantùm. Prob. (*Ib.*) Hæc spiritualis potentia est instrumentalis, sicùt suprà dictum est de virtute, quæ est in Sacramentis; atqui virtus, quæ est in Sacramentis, non est in genere, seu specie per se, & directè, sed reductivè tantùm, eò quòd sit quoddam incompletum: ergo similitèr character non est per se directè in specie qualitatis, sed reductivè tantùm. Major patet, quia habere characterem Sacramenti competit Ministris Dei; Minister autèm se habet per modum instrumenti, ut dicit Philosophus 1. Polit.

Dices: Ideò virtus Sacramentorum, cui S. Thom. comparat characterem, non ponitur directè per se in genere, vel specie, quia habet esse fluens, & transiens; atqui character habet esse permanens: ergo non concludit ratio D. Thomæ. R. virtutem Sacramentorum non ideò præcisè poni indirectè, & reductivè in genere, vel specie, quia habet esse fluens, & transiens; sed, cùm sit hujusmodi, habet esse incompletum, & imperfectum in suo genere, seu in ratione virtutis; imperfectum autèm reducitur ad perfectum sui generis. Ex hoc autèm, quòd character sit potentia instrumentalis, & ministerialis est quid imperfectum in suo genere, hoc est, in ratione principii, & potentiæ, & in hoc facit vim S. Thom. ideòque subsistit ejus paritas cum virtute Sacramentorum.

Contrà 3. Conclusionem plurima proponuntur argumenta: sed quia, ut ait Soto, hæc Quæstio est in visceribus metaphysicis abstrusa, & ideò cunctis molestior, quàm Theologis necessaria, ideò ab his abstinemus. Videri possunt apùd Gonet, fusissimè apùd Joann. a S. Thom. Hic tamèn notare juvat cum eodem Soto, quo sensu intelligenda sint varia, quæ dicuntur de charactere. Dicitur enim, quòd sit potentia, relatio, figura, lumen, signum, res, & Sacramentum. Itaquè secundùm quidditatem, & essentialem definitionem est qualitas, quæ est potentia supernaturalis: hæc potentia est fundamentum relationum, quibus efficimur Christo similes, Infidelibus dissimiles: dicitur signum ratione Sacramenti sensibilis: dicitur lumen, & figura metaphoricè, dicitur tandèm res, & Sacramentum; res, quia causatur a Sacramento; Sacramentum, quia ratione Sacramenti sensibilis, ut dictum est, est signum ulteriùs gratiæ.

ARTICULUS III.

Variæ Quæstiunculæ circa characterem brevitèr resolvuntur.

PEtes 1. Utrùm character sit participatio Sacerdotii Christi? R. affirmativè: (*Ib. art. 3. o.*) quia character, ut diximus, est id, per quod Fideles deputantur ad recipiendum, vel tradendum ea, quæ sunt cultûs divini secundùm ritum Christianæ Religionis; atqui omnis ritus Christianæ Religionis derivatur a Sacerdotio Christi: ergo.

Si quæras, utrùm in Christo sit character? R. negativè. Quia character dicit potestatem diminutam, ministerialem, & participatam; in Christo autèm est tota potestatis plenitudo, & Sacerdotium supremum. Adde, quòd notari charactere sit proprium servorum, militum, membrorum, & possesionum; Christus autèm est caput, Rex, & Dominus omnium.

Petes. 2. Quodnam sit subjectum immediatum characteris? R. 1. (*Ibid. art. 4. o.*) Character non subjectatur immediatè in essentia animæ, sed in ejus potentia. Quia character, ut diximus, est quoddam signaculum, quo homo insignitur ad suscipiendum, vel tradendum aliis, quæ sunt divini cultûs; atqui divinus cultus in quibusdam actibus consistit, & ad actus ordinantur potentiæ animæ, sicùt essentia ordinatur ad esse: ergo character non subjectatur immediatè in essentia animæ, sed in ejus potentia.

Si dicas, juxta definitiones Conciliorum Florent. & Trid. characterem imprimi in anima; R. imprimi in anima mediatè, quia imprimitur in ejus potentia. R. 2. (*Ibid. ad 3.*) Character immediatè subjectatur in intellectu practico, non in voluntate. Prob. (*Ibid.*) 1. pars. Character ordinatur ad ea, quæ sunt divini cultûs; atqui cultus divinus consistit in quadam protestatione fidei per exteriora signa: ergo convenientèr ponitur character in ea potentia, in qua est fides. Subsumo: atqui fides est in intellectu, & quidèm practico: ergo. Prob. 2. pars. Voluntas est principium bonæ, aut malæ operationis: ergo & qualitates ipsi inhærentes respiciunt bonum, aut malum. Subsumo: atqui character, ut dictum est, abstrahit a bono, & malo: ergo.

Dices: Exhibere cultum Deo est actus Religionis, quæ est in voluntate; atqui character ordinatur ad cultum Dei: ergo. R. D. Maj. Exhibere cultum Deo, si consideretur cultus Dei ex parte nostra, seu subjecti, est actus Religionis, C. si consideretur ex parte objecti, seu rerum, quibus exercetur hujusmodi cultus, N. Explicatur: Cultus Dei potest considerari dupliciter: 1. Ex parte nostra, seu subjecti; & tùnc est reverentia, quam Deo exhibemus, religiosè nos subjiciendo illi, estque sic actus Religionis. Secundo modo potest considerari ex parte objecti, seu rerum, quibus exercetur hujusmodi cultus. Res autèm illæ sunt quidam ritus, aut cæremoniæ, quibus ut validè factis protestando excellentiam Dei secundùm fi-

fidem, quam de illo habemus, colitur. Et tales ritus, tales cæremoniæ, ut validè sacramentaliter fiant, non sunt actus Religionis, sed respiciuntur a charactere. Undè non dixit S. Doct. quòd character ordinetur ad cultum divinum, sed ad ea, quæ sunt cultûs divini.

Petes 3. Utrùm character sit indelebilis? Quamvis hanc Quæstionem a Conciliis Flor. & Trid. definitam jam ostenderimus; attamèn ad majorem elucidationem iterùm examini subjicimus. Pro quo observandum est, tò *indelebilis* posse duplici sensu intelligi. 1. respectivè ad omnipotentiam Dei; & hoc sensu certum est, characterem posse deleri, sicùt ipsa anima, & ejus potentiæ, in quibus subjectatur, possunt destrui a Deo. 2. secundùm legem communem, & attenta characteris natura. Et hoc sensu procedit Quæstio. Undè

R. (*Ibid. art. 5. o*) Character est indelebilis. Prob. 1. (*Ibid.*) Character sacramentalis, ut diximus, est participatio Sacerdotii Christi; atqui Sacerdotium Christi est æternum, juxta illud Ps. 109. *Tu es Sacerdos in æternum*: ergo. Prob. 2. (*Ibid*) Character non potest destrui physicè a suo contrario; quia, cùm sit potentia, non habet contrarium: neque moraliter in pœnam peccati; quia etiam peccatoribus imprimitur: neque per accidens ad destructionem sui subjecti; quia ejus subjectum, scilicèt anima, secundùm partem intellectivam est secundùm se incorruptibilis: ergo.

Dices: Gratia est participatio divinæ naturæ, quæ est æterna, & immutabilis; atqui, hoc non obstante, gratia non est indelebilis: ergo nec character, quamvis sit participatio æterni Sacerdotii Christi. R. D. Maj. (*Ibid. ad* 1.) Gratia est participatio divinæ naturæ per modum formæ completæ, C. per modum formæ instrumentalis ut character, N. Gratia igitùr est forma completa, & datur animæ, ut ea mediante operetur tamquàm causa principalis juxta suum liberum arbitrium; & ideò datur juxta conditionem animæ liberè, & mutabiliter operantis. At verò character est virtus instrumentalis; & ideò sequitur conditiones agentis principalis, a quo natus est moveri; agens autèm principale, scilicèt Deus, est immutabile.

Replicabis: Sicut gratia, sic charactere utimur, quandò volumus: ergo nulla disparitas. R. D. Ant. Sicùt gratia, sic charactere utimur, quandò volumus, sed diverso modo, C. & eodem modo, N. Etenim 1. homo gratia utitur, ut causa principalis, charactere verò, ut causa instrumentalis; & ideò gratia dependet a mobilitate volentis, non verò character. 2. Homo gratia utitur, quandò vult benè tantùm, non verò quandò vult malè, tùnc enim destruitur gratia; charactere verò utitur, quandò vult benè, & malè. Undè gratia habet contrarium, scilicèt peccatum, per quod destruatur, non verò character.

Hinc colliges, (*Hic q. 64. art. 1. o.*) characterem manere post mortem in Cœlo, & in Inferno; quia, quamvis post hanc vitam non maneat exterior cultus, remanet tamèn finis hujus cultûs: ideò post hanc vitam remanet character in bonis ad eorum gloriam, in malis ad eorum ignominiam: sicùt etiam character militaris remanet in militibus post adeptam victoriam, in his qui vicerunt ad gloriam, in his qui sunt victi ad pœnam. Ex quo ulteriùs colliges, quòd, si Sacerdos resuscitaretur, non esset iterùm baptizandus, neque confirmandus, neque ordinandus: secùs de conjugibus resuscitatis, qui iterùm forent copulandi; quia vinculum conjugale morte dissolvitur, secundùm Apost. 1. Cor. 7.

DISSERTATIO V.

DE CAUSA SACRAMENTORUM.

Div. Thom. Q. 64.

DUplex est Sacramentorum causa; instituens, & exequens, seu ministrans: de utraque in hac Dissert. agemus. 1. Et brevitèr de Institutore Sacramentorum. 2. Et fusius de eorum Ministro.

ARTICULUS I.

Utrùm omnia novæ Legis Sacramenta sint immediatè instituta a Christo?

SUppono 1. (*Hic q. 64. art. 1. o.*) solum Deum per auctoritatem propriam esse Auctorem principalem omnium Sacramentorum; quia ille solus potest auctoritate propria conferre rebus sensibilibus virtutem causandi gratiam, quæ est suæ naturæ participatio. Suppono 2. ex communi sententia Theologorum, Sacramenta, tàm legis naturæ, quàm legis scriptæ, fuisse immediatè a Deo instituta; Moysen autèm, & Angelos fuisse tantùm illorum, sicùt & ipsius legis, promulgatores. In lege scripta patet de Circumcisione Gen. 17. de aliis in Exodo, & Levitico. Idem dicendum est de Sacramentis legis naturæ; cùm nullum sit fundamentum dicendi, quòd Deus alicui fecerit potestatem illa instituendi. Neque refert, quòd tùnc homines determinarent signa sensibilia, in quibus consistebant Sacramenta; quia, qui hæc signa determinabant, non eis conferebant vim significandi, aut causandi gratiam, quod requiritur ad institutionem Sacramenti, sed solus Deus, qui statuerat sanctificare homines per signa sensibilia ab ipsis determinanda. Determinabant igitùr tùnc homines materiam Sacramenti, sed Sacramentum non instituebant.

Quæstio est itaquè de Sacramentis novæ Legis. Non omnia esse a Christo immediatè instituta, contenderunt quidam antiqui Theologi. Hugo. Vict. & Magister Sent. censuerunt, Extremam-Unctionem post Ascensionem Christi ab Apostolis fuisse institutam. Alexander Alensis, & S. Bonavent. docuerint, Confirmationem institutam fuisse ab Ecclesia in Concilio Meldensi ann. 845. cùm tamèn in ejus Canonibus nihil de institutione Confirmationis legatur: sed dumtaxat Can. 44. prohibeatur Chorepiscopis Confirmationem conferre. Can. 45. vetatur Episcopis propter sacrum Chrisma aliquid muneris accipere. Can. 46. præcipitur, ut nemo sacrum Chrisma nisi in feria quinta majoris hebdomadæ conficere præsumat. Contra hos itaquè juxta sententiam nùnc communitèr receptam.

Dico: (*Ibid. art. 4. ad 1. & 3.*) Omnia novæ Legis Sacramenta fuerunt immediatè a Christo instituta. Prob. 1. argumento in Scripturis fundato. Si cui mortalium Christus contulisset potestatem instituendi Sacramenta, maximè Apostolis, qui post Christum lapidem angularem sunt Ecclesiæ Fundatores; atqui non contulit Apostolis: ergo nemini. Prob. Min. Apostoli in Scripturis pluriès se dicunt Ministros, & Dispensatores Sacramentorum, nusquàm Institutores. Sic 1. Cor. 3. dicit Apost. *Quid igitur est Apollo? quid verò Paulus? Ministri ejus cui credidistis.* Et c. 4. *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* 1. Petri 4. Omnes Ecclesiæ Rectores vocantur *Dispensatores multiformis gratiæ Dei*: ergo. Conf. 1. S. Lucas Act. 1. narrat, Christum post Resurrectionem per 40. dies conversatum fuisse cum Apostolis, loquentem de regno Dei, id est, de Ecclesia Dei ædificanda, & administranda; ædificatur autèm, & administratur Ecclesia per fidem, & Sacramenta. Undè S. Leo serm. 1. de Ascens. c. 2. dicit: *Non ergo ii dies, dilectissimi, qui inter Resurrectionem Domini, Ascensionemque fluxerunt, otioso transiere decursu; sed magna in eis confirmata Sacramenta, magna sunt revelata Mysteria.* Conf. 2. Nullum est Sacramentum, cujus mentio non habeatur in Scripturis, ut jam alibi vidimus, & infrà probabimus, dùm de singulis agemus: ergo par est, eorum institutionem immediatè ad Christum referre. Itèm Sacramenta veteris Legis, infirma, & egena elementa, fuerunt immediatè a Deo instituta, quidni Sacramenta novæ Legis, longè præstantiora, & efficaciora?

Prob. 2. Ex Patribus. S. Ambros. l. 4. de Sacram. c. 4. *Auctor Sacramentorum*, inquit, *quis est, nisi Dominus Jesus? de Cœlo ista Sacramenta venerunt* Aug. l. de vera Relig. c. 17. *Ab ipsa Dei sapientia homine assumpto, a quo in libertatem vocati sumus, pauca Sacramenta saluberrima constituta sunt, quæ societatem Christiani populi, hoc est, sub uno Deo liberæ multitudinis, continerent.* Idem Ep. 118. ad Januarium. Hæc autèm intelligi debere de institutione immediata patebit ex modo dicendis.

Prob. 3. auctoritate Concilii Trid. sess. 7. Can. 1. qui sic legitur: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia a Jesu Christo instituta... Anathema sit.* Ubi, quamvis particula *immediatè* sit omissa, eam tamèn esse de mente Concilii sequentibus momentis evincuntur. 1. Ex communi sensu, & modo loquendi ille dicitur instituere, qui per se immediatè inchoat, statuit, determinat, instituit: sicùt ille dicitur præcipere, qui per se immediatè præcipit. Undè, sicùt quæ præcipit Ecclesia, non dicuntur præcepta a Christo, licèt Ecclesia

sia præcipiat auctoritate a Christo delegata; ità nec Sacramenta dicerentur instituta a Christo, si essent instituta ab Ecclesia, quamvis auctoritate a Christo delegata.

Si dicas: Christus dicebatur operari miracula, quæ Apostoli ejus virtute operabantur: Deus dicitur efficere, quæ per causas secundas efficit: ergo similitèr potest dici instituisse Sacramenta, quæ Apostoli, vel Ecclesia ejus auctoritate instituerunt. R. N. Conseq. Quia ex usu loquendi, dum nomino causam efficientem, abstraho a causa immediata, vel mediata; dùm autèm nomino institutorem, intelligitur is, qui statuit, determinat, & est Auctor immediatus, sicùt dictum est de eo, qui præcipit. Non enim, v. gr. de ritibus, & cæremoniis Sacramentorum ab Ecclesia institutis dicimus, quòd Christus illos instituerit, quamvis Ecclesia statuerit potestate sibi a Christo commissa; & hoc maximè verum est juxta modum loquendi Concilii. Nam

2. Concilium sess. 14. Can. 1. definit, Extremam-Unctionem, de qua est præcipùè difficultas, fuisse institutam a Christo, & a Jacobo promulgatam: non dicit explicitè a Christo immediatè institutam, & nullus dubitat sic intellexisse: nam, si esset instituta immediatè a S. Jacobo, & eo mediante a Christo, non esset ratio, cur sola promulgatio tribueretur Jacobo, & institutio soli Christo. Ergo paritèr, cùm superiùs dixi, omnia Sacramenta esse instituta a Christo, intelligit *immediatè*. 3. Si Ecclesia aliqua Sacramenta instituisset, posset eorum substantialia mutare, sicùt potest mutare eorum ritus, quos instituit: atqui id dicere negat Trid. sess. 21. cap. 2. declarans, esse in Ecclesia potestatem mutandi ritus Sacramentorum *salva eorum substantia*: ergo

Suadetur (*Ibid*) Conclusio congruentiis; ratio enim a priori est voluntas Christi. 1. Non erat congruum, Sacramenta instituì ab hominibus propèr utilitatem Fidelium, ne spem ponerent in homine, a quo haberent Sacramenta. 2. Ne propèr diversitatem Sacramentorum Schisma in Ecclesia oriretur, sicùt contigit illis, qui 1. Cor. 1 dicebant: *Ego sum Paulii: Ego autem Apollo: Ego verò Cephæ.* 3. Ne in Ecclesia essent multa capita. 4. Christus est fundatur Ecclesiæ, Ecclesia autèm fundatur per Fidem, & Sacramenta; primùsque debet esse fundata, quàm instituantur Ministri in ea operaturi.

Obj. 1. Aug. libr. 3. de Doctr. Christ. c. 9. dicit de Sacramentis: *Ipse Deus, & Apostolica tradidit Disciplina.* 2. Idem Ep. 118. ad Januarium recensens Baptismum, & Eucharistiam ut instituta a Christo, addit: *Et si quid aliud commendatur in Scripturis.* Quibus verbis videtur agnoscere tantùm duo Sacramenta a Christo instituta, aut saltèm non nisi ea, quorum institutio refertur in Scripturis. 3. Auctor Sermonis de ablutione pedum apùd Cyprianum: *Ipse summus Sacerdos*, inquit, *sui, & Sacramenti Institutor, & Auctor: homines in cæteris Spiritum S. habuere Doctorem*: ergo. R. ad 1. sensum Augustini esse, quòd, quæ Dominus tradidit ut institutor, eadem Apostoli tradiderunt ut Promulgatores. Ad 2. Aug. ex pluribus refert duo Sacramenta exempli causa, & alia agnoscit, non quæ instituuntur, sed quæ commendantur in Scripturis; sive eorum institutio referatur, sive non: omnia autèm commendari in Scripturis jam diximus, dùm de effectu primario Sacramentorum, & iterùm dicemus dùm de singulis. Ad 3. dùm iste Auctor dicit, *Homines in cæteris habuisse Spiritum S. Doctorem*, non intelligit in cæteris Sacramentis: alioquin esset contrà ipsos objicientes, qui ultra Eucharistiam agnoscunt alia Sacramenta, saltèm Baptismum esse a Christo immediatè institutum: sed in *cæteris*, quæ spectant Eucharistiæ celebrationem, ut sunt ritus, liturgiæ, jejunium &c. quæ ex Apostolica traditione habemus.

Petes 1. Utrùm conclusio nostra sit de Fide: R. propèr argumenta deducta ex Trid. Bellarin. Becanus, Vasquez, Gonet, & alii plures tenent partem affirmativam: negativam Estius, Soto, Card. Gotti, Tournely, Berti, & alii; præsertim duo insignes Theologi Flandri, qui Concilio interfuerunt, Jodocus Ravestein in Apologia Decretorum Concilii adversùs Kemnitium, & Ruardus Tapperus in explicatione Articulorum Facultatis Theologicæ Lovan. hac ducti ratione, quòd Concilium in sua definitione non dixerit *immediatè*: & quamvis ratiocinationibus Theologicis clarè, ut nobis videtur, evincamus, hanc esse ejus mentem, id tamèn ad definitionem fidei sufficere negant: carpuntque Bellarminum, quòd dixerit inutilem fore definitionem Concilii, si non intelligeretur *immediatè*; quia nullus unquàm negavit, Sacramenta esse a Christo mediatè instituta: proferunt enim plures Hæreticos, qui affirmant, Sacramenta quædam neque mediatè, neque immediatè esse a Christo instituta, sed esse otiosas superstitiones, commenta, & deliramenta humana, vel diabolica. His attentis, videtur probabile quidem, at non certum, conclusionem nostram esse de fide; neque qui eam negaret, incurreret notam hæreseos, sed temeritatis tantùm.

Petes 2. Utrùm Christus potestatem excellentiæ, secundùm *Theol. Billuart.* Pars Tertia.

quam instituit Sacramenta, potuerit puro homini communicare? Christus (*Ibid. o.*) in Sacramentis duplicem habuit potestatem, unam auctoritatis supremæ, quæ ipsi competit secundùm quòd Deus, & per quam agebat ut Auctor principalis in institutione Sacramentorum: hanc nulli puræ creaturæ potuisse communicari, sicùt, nec ipsam essentiam divinam, indubium est. Aliam habuit potestatem ministerii principalis, seu excellentiæ, quæ ipsi competit secundùm quòd homo conjunctus Verbo. Hæc excellentiæ potestas quatuor importat: (*Ib. & art. 3. o.*) 1. quòd ejus meritum operetur in Sacramentis ad eorum effectum: 2. quòd Sacramenta in ejus nomine administrentur: 3. quòd potuerit instituere Sacramenta: 4. quòd potuerit effectum Sacramenti, scilicèt gratiam, sine Sacramento sed solo imperio conferre. Quæstio est, utrùm hanc potestatem excellentiæ potuerit puro homini, hypostaticè Verbo non unito, communicare?

R. Christus (*Ibid. art.* 4.) potestatem excellentiæ, secundùm quam instituit Sacramenta, potuit puro homini communicare, non tamèn in ea perfectione, & eminentia, quæ sibi competit: Prob. 1. Pars. (*Ibid.*) Nulla est implicantia 1. quòd Deus tantam gratiæ plenitudinem puro homini conferat, ut mereatur aliis gratiam, non solùm de congruo, sed etiam de condigno, licèt non rigoroso, quod nullam supponit gratiam. 2. & quia gratia ex ejus merito conferretur, quòd Sacramenta in ejus nomine administrentur. 3. quòd potestate delegata, & dependente a suprema instituat signa sensibilia, quibus annectat vim causandi gratiam, 4. quòd independentèr ab his signis sensibilibus, seu Sacramentis possit solo imperio, nutu, sic disponente Deo, conferre gratiam: in his, inquam, nulla apparet implicantia; atqui in his sita est potestas excellentiæ, ut patet ex notamine. ergo. Conf. Quamvis ut homo dicatur instituere Sacramentum, non sufficiat, quòd determinet rem sensibilem, cui non ipse, sed Deus annectat vim significandi, seu causandi gratiam, ut fiebat in Lege naturæ: sufficit tamèn, si homo habeat potestatem huic signo sensibili a se determinato conferendi vim significandi, seu causandi gratiam; atqui non repugnat, quòd Deus puro homini possit talem potestatem delegare, cùm in hac hypothesi Deus sempèr esset Auctor, & causa principalis gratiæ, homo verò causa ministerialis tantùm, principali subordinata: ergo. Hanc doctrinam antè S. Thom. tradiderat Aug. Tract. 5. in Joann. ubi ait: *Potuit Dominus, si velet, potestatem dare alicui servo suo, ut daret Baptismum vice sua, & transferre a se baptizandi potestatem, & constituere in aliquo servo suo; & tantam vim dare Baptismo translato in servum, quantam vim haberet Baptismus datus a Domino. Hoc noluit ideò, ut in illo spes esset Baptizatorum, a quo se baptizatos agnoscerent.*

Prob. 2. pars. 1. Christus ut homo est instrumentum conjunctum: purus homo quavis gratia polleret, esset instrumentum separatum. 2. Christus ratione hujus conjunctionis ad Divinitatem est principium meriti, & satisfactionis infiniti valoris, quod puro homini competere non potest: ergo, quamvis potestas excellentiæ quoad substantiam possit communicari puro homini, non tamèn in ea perfectione & eminentia, quæ est in Christo. Et quamvis Auctor hanc modificationem explicitè non apposuerit, clarè tamèn indicavit ibid. ad 3. dicens, quòd, si Christus hanc potestatem excellentiæ aliis communicasset, nihilominus *Ipse esset caput principalitèr, alii verò secundariò.*

ARTICULUS II.

Quis sit Sacramentorum Minister?

DIco 1. (*Ibid. art. 7. o.*) De lege ordinaria solus homo, non Angelus, est Sacramentorum Minister. Prob. In Scripturis, ubi agitur de Sacramentis, soli homines designantur eorum Ministri. Sic Christus Luc. 22. solis hominibus dixit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Solis hominibus Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris*, &c. Solis hominibus Joann 20. *Accipite Spiritum S.: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, Apost. Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus.* Act. 20. *Posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Jacobi 5. *Infirmatur qui ex vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ*: ergo. Ratio a priori (*Ibid*) nulla est alia præter voluntatem Christi. Congruæ sunt. 1. Minister principalis Sacramentorum est Christus ut homo, ex cujus passione virtus Sacramentorum derivatur: ergo conveniens erat, ut Minister minùs principalis non foret ipsi superior secundùm naturam, qualis est Angelus. 2. Ecclesia est visibilis, Sacramentis visibilibus coadunatur, recipientes Sacramenta sunt visibiles: ergo congruum erat, ut etiam per homines visibiles administrarentur.

Dixi: *de lege ordinaria*: (*Ibid*). quia de lege extraordinaria,